

Links Nederland heeft de verkiezingen gewonnen, zo horen we overal, en zo horen we vooral graag. Even afgezien van het feit dat ik steeds minder in staat ben te begrijpen wat links en rechts in het Nederlandse politieke spectrum betekenen, ben ik de bescheiden mening toegedaan dat niet 'Links' de verkiezingen heeft gewonnen maar de vvd.

Qua aantal zetels heeft de vvd een historische winst geboekt maar belangrijker dan dat: ze heeft, zolang het cda ervoor kiest zich links-er voor te doen dan ze werkelijk is, het voor het zeggen in rechts Nederland. Dat kunnen wij ter linkerzijde helaas niet zeggen.

Het enige positieve voor ons aan deze ontwikkeling is dat het de kans doet toenemen op een tweedeling in de Nederlandse politiek zoals eerder door Kok voorspeld. De vvd heeft zich in een prima uitgangspositie voor verdere groei geplaatst. De kans op een hernieuwde tweestrijd om het 'wie is de grootste' met de PvdA zal dus weer toenemen; een tweestrijd die ons (zeker in de context van het terugwinnen van kiezers ter linkerzijde) niet slecht hoeft uit te komen.

Ook schijnt de verkiezingsuitslag, en met name de winst voor Groen Links en de sp, een signaal voor de PvdA te zijn om een 'ruk naar links' te maken. In het verleden ging electorale winst van Klein Links altijd gepaard met een forse afstraffing van de PvdA. En dus was vervolgens de conclusie dat de kiezers een linksere PvdA wilden, terecht. Lijkt me nu niet helemaal te kloppen.

Als we bijvoorbeeld eens aannemen dat van de 9 zetels winst voor sp en Groen Links er 8 bij de PvdA vandaan komen, terwijl de PvdA zelf in totaal een winst van 8 zetels boekt (van 37 naar 45), dan heeft de PvdA dus kennelijk ergens anders 16 zetels gewonnen; dat kan alleen maar in het midden zijn (ouderenpartijen, D66, CDA). Gebruik zo U wilt andere getallen, de conclusie blijft het zelfde: de PvdA heeft minstens twee keer zoveel zetels gewonnen uit het politieke midden als verloren aan links. De PvdA heeft dus ook twee keer zoveel te verliezen in het midden als te winnen op links.

Al met al is 6 Mei 1998 vooral de dag waarop de PvdA zich substantieel nestelde in het politieke midden en een solide machtsbasis bij de middeninkomens creëerde voor het bedrijven van progressieve politiek.

'Gun de Nederlandse kiezer eindelijk eens de eenvoudige keuze tussen Links en Rechts', aldus Thijs Wöltgens in het vorige nummer van *Socialisme & Democratie*. Dat ben ik helemaal met hem eens. Maar weggaan uit het net veroverde midden zou zo ongeveer het domste zijn om dat doel te bereiken.

Hoe dan wel? Allereerst door met inhoudelijk goed beleid te laten zien dat een middenpartij ook radicaal kan zijn ('radical centre'), bijvoorbeeld op terreinen als het grote-stedenbeleid, de multiculturele samenleving, Europa en de verhouding tussen ecologie en economie. Ten tweede, door de intelligentsia en de *opinion leaders* terug te winnen. Kennelijk is onze middenkoers de afgelopen jaren wel bij de kiezers aangeslagen, maar zijn we er niet in geslaagd deze met voldoende spirit, overtuigingskracht en visie te onderbouwen.

In goed Rotterdams: woorden én daden!

Het radicale midden

WOUTER BOS

*lid van de Tweede Kamer
voor de PvdA*